

L'incert futur de s'Albufer

L'any passat l'illa de Menorca fou declarada per la Unesco Reserva Natural de la Biosfera. Aquesta declaració té, a més d'un efecte simbòlic, un seguit de conseqüències pràctiques: l'harmonització del creixement econòmic i la conservació i la promoció d'espais naturals que justifiquin la tria de l'organització internacional.

Ara, després d'un any, l'espai natural més significatiu de l'illa de Menorca, s'Albufera des Grau, es troba en perill de degradació, segons les veus crítiques. Aquestes veus denuncien que el nou pla d'ordenació de recursos naturals de la zona –anterior a la declaració de Parc Natural– obre subtilment la porta a uns usos poc recomanables per a un parc d'aquesta mena.

“La qüestió –afirma l'ecòleg Joan Pretús de la Universitat de Barcelona– és que el pla d'orde-

Una de les àrees emblemàtiques de Menorca és a punt d'esdevenir Parc Natural. Però, segons els ecologistes, la declaració amaga un perill de deteriorament.

PRATS I CAMPS

S'Albufera des Grau. El nou pla d'ordenació de la zona pot anul·lar de fet la declaració de Parc Natural d'aquest espai tan simbòlic.

nació del 1994, si bé té la mateixa estructura que el del 1993, inclou uns canvis que van tots en el mateix sentit: relaxar les mesures conservacionistes, de protecció del territori i tendir a un ús turístic-recreatiu”.

Miquel Camps, portaveu del Grup Ornitològic Balear (GOB), remarca: “Quan s'aprovarà el Parc Natural, s'Albufera es convertirà, probablement, en un focus d'atracció turística massificat”.

Però des del Govern Balear no comparteixen aquest alarmisme. Així, el conseller delegat de Política Territorial del Govern Balear, Cristòfor Huguet, ha manifestat a EL TEMPS la seva convicció que “el pla és vàlid perquè proposa una racionalització de les actuacions en aquest espai. Es bo que la planificació sigui avalada per uns experts”.

Es troba amenaçada s'Albufera o, ben altrament, no hi ha cap motiu de preocupació? L'anàlisi minuciosa dels textos de tots dos plans –el vell i el nou– sembla donar la raó als qui alerten sobre la degradació de s'Albufera, si el futur Parc Natural arribés a funcionar segons les directrius que el nou pla d'ordenació recull.

Motius de preocupació. En són un primer exemple les limitacions d'activitat. El pla del 1993 prohibia d'una forma genèrica els camps de golf; aquesta referència desapareix del pla del 1994. El pla vell es marcava l'objectiu de “reconduir l'ús públic recreatiu”; el nou parla de “facilitar l'ús públic recreatiu”. Igualment, en el redactat antic hi havia xifres restrictives dels aparcaments. En el redactat nou, en canvi, només es manté la xifra per a un aparcament, però desapareixen les restriccions relatives als altres.

Un punt especialment preocupant per als qui denuncien la degradació de la zona és la presència d'una urbanització. Aquesta urbanització, coneguda amb el nom de Shangri-la, és habitada per jubilats britànics i data dels anys 70. Es tracta de 900 parcel·les, de les quals només n'hi ha 50 d'edificades. Totes elles fora de regulació, perquè foren construïdes sense les llicències municipals corresponents.

De totes maneres, en atenció als propietaris, hom acordà una pròrroga de cinquanta anys a les cases aixecades, acompanyada d'una política d'expropiació de les parcel·les. Això significa que els habitants d'aquestes cases no podien millorar-les; la idea era de desincentivar-ne l'ocupació i de facilitar-ne l'expropiació futura. Per sorpresa de tothom, el nou pla permet “obres de restauració, condicionament i millora tant dels edificis històrics o dels elements archi-

des Grau

tectònics singulars (...) com dels habitatges amb permís de 50 anys”.

Un altre element essencial d'aquesta àrea és l'aigua –l'aportació d'aigua dolça a l'albufera és insuficient–. Sobre aquest punt, en Miquel Camps opina que “cal ampliar l'àrea d'influència del futur Parc Natural de manera que abasti tota la conca hidrogràfica que aboca a s'Albufera; si no tenim en compte tota aquesta àrea, la planificació de la seva conservació serà d'un èxit molt reduït”. En la proposta actual la zona geogràfica que delimita aquesta conca és molt més àmplia que no la del futur parc.

El significat de la reserva de la Biosfera. Tot i el desacord amb alguns dels punts, els ecologistes no diuen en cap moment que el conjunt del nou pla sigui dolent i hi reconeixen aspectes positius. Així, diu Joan Pretús: “Evidentment, no es podia pas fer tot malament, però sí que hi ha una tergiversació molt subtil del que ha de ser un parc natural. No són canvis descarats; som en una democràcia i hi ha coses que no es poden fer, però sí que hi ha esclertes a través de les quals es canvia el propòsit inicial”.

La qüestió de fons que els crítics consideren és si, amb el model de parc natural a aconseguir, continuarà tenint sentit la declaració de Reserva Natural de la Biosfera feta per la Unesco.

Menorca es va mobilitzar l'any 1989 per aconseguir aquesta declaració. De primer a través d'un institut d'estudis locals i, després, a proposta d'aquest institut, el Consell Insular va jugar les seves cartes per incorporar l'illa a la xarxa mundial de reserves de Biosfera. En aquests espais –n'hi ha uns centenars al món– la Unesco vol que s'hi aconsegueixi un creixement econòmic sense malmetre la natura, segons un procés dit de creixement sostingut.

La declaració de reserva de la biosfera no implica que no hi hagi activitat econòmica, sinó que reclama un equilibri entre els sectors productius, i això s'ha trencat aquests darrers vint anys. Al 1975 l'activitat agrícola era del 14% i a final dels anys 80 de l'1,5%; la industrial era del 42% i ha caigut al 20%. En canvi els serveis han passat, en aquest mateix període, del 35% al 62,5%. Per Joan Pretús, això és excessiu. Però Cristòfor Huguet creu que avui no es pot plantejar l'ecologia i l'economia “com un dilema. Tot el que es fa en favor de l'ecologia ha de ser en defensa de l'economia”.

Els ecologistes creuen que si un espai natural com s'Albufera es deixa perdre, per una legisla-

Un espai singular

S'Albufera és un espai natural situat al nord-est de l'illa de Menorca, a uns vuit quilòmetres de la ciutat de Maó. Es tracta d'una de les zones humides més interessants de les Illes, envoltada de turons que configuren un seguit d'entrades irregulars del mar. Al costat de l'interès orogràfic, cal destacar-ne també l'interès ornitològic i botànic, car conté diverses espècies d'ocells i plantes típiques de zones humides, més alguns pins.

Aquest és l'espai que constitueix el nucli de la Reserva de la Biosfera. Per aconseguir aquest *status* cal una reserva natural, una àrea protegida per a poder-hi fer recerca sobre el medi. Aquesta és la zona proposada perquè era la més avançada des del punt de vista legal (les expropiacions avançaven, hi havia un pla especial i el Govern Balear en redactava el pla d'ordenació de recursos). Des dels anys 70 s'havien promogut tot de mobilitzacions en favor de s'Albufera. Als anys 80 l'Ajuntament socialista de Maó va assumir les idees conservacionistes de liquidar la urbanització i va aconseguir del MOPU el compromís d'aportar-hi els diners necessaris (500 milions de pessetes) per a expropiar els terrenys conflictius.

Al 1987 el Govern Balear va editar, amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ecològics, un llibre força interessant, titulat *Espacios Naturales de Baleares. Evaluación de 73 areas para su protección*. L'estudi, dirigit pel catedràtic d'ecologia de la UIB, Miquel Morey Andreu, parlava així de l'àrea de s'Albufera: “Els valors ambientals d'aquesta àrea són d'una tal magnitud que obliguen a prohibir-hi la realització d'urbanitzacions de qualsevol mena, fins i tot de baixa densitat. Proposem com a únics usos d'aquesta àrea la recerca científica i l'educació, a banda l'esbargiment no destructiu”.

A. P.

S'Albufera és Reserva de la Biosfera. El seu interès és altíssim.

ció massa relaxada quant a protecció, s'establirà un precedent molt negatiu per al futur desenvolupament de Menorca. El conseller delegat del Govern Balear no comparteix aquest punt de vista i troba positiu que el parc pugui ser conegut per molta gent: “Haurien de comprendre –diu referint-se als grups ecologistes– que allò que tant estimen és bo que sigui estimat per molta gent, i això només serà possible si hi poden accedir”.

Posicions irreconciliables? En principi, sí. Després del període d'al·legacions, el Govern haurà de buscar el consens amb les forces socials i polítiques. Miquel Camps, el portaveu ecologista, ja ho ha dit: “Nosaltres podem arribar a un consens en consideracions tècniques, però no en aspectes tals com el d'afavorir els propietaris del que resta d'urbanització, perquè això són consideracions clarament polítiques”. De totes maneres, que ningú no s'enganyi, aquí política no és sinònim de picabaralla partidista. El que hi ha darrere de cada actitud són concepcions diferents de models de creixement, amb unes implicacions de futur molt clares. Encara hi som a temps.

Albert Punsola